

บทที่ ๓

การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดลำพูน

๓.๑ การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์

ปัญหาการศึกษาของสงฆ์ที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญถึงปัญหาทางการศึกษาของสงฆ์ที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา พบว่า มีความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ ปัจจุบัน จำนวนคนที่จะเข้ามาศึกษาหาความรู้ทางธรรมมีจำนวนลดลง และกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมขาดความทันสมัยจึงทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจที่จะศึกษา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญได้กล่าวว่า

“จำนวนนักเรียนที่จะเข้ามาเรียนในสายพระพุทธศาสนามีจำนวนน้อย จึงมีการเสาะหานักเรียนที่ขาดโอกาสที่อยู่บนพื้นที่สูงหรือบนดอยมาเรียนแทนและเป็นการให้เรียนฟรี ส่วนหนึ่งก็เป็น การเสริมสร้างความมั่นคงอีกส่วนหนึ่งก็คือการส่งเสริมด้านแผนกธรรมและบาลีของภิกษุสามเณรซึ่ง ปัจจุบันนี้ค่อนข้างจะยากลำบากเพราะว่าเยาวชนโดยเฉพาะสามเณรที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา เข้ามาบวชเรียนไม่ได้มุ่งมาทางนี้และไม่เห็นประโยชน์ที่จะเรียนบาลีเรียนเรื่องของธรรมก็เลยไม่ค่อย ใส่ใจเท่าไร สอบได้ก็ดี ไม่ได้ก็ดี ก็เลยต้องมาอุดหนุนในการเสริมแรง ก็จะมีค่าตอบแทนให้เป็นราย ชั่วโมงนักธรรมและแผนกบาลีด้วยก็จะมีเงินเดือนเป็นการเสริมสร้างคือการกระตุ้นในการเสริมสร้าง ความมั่นคงในศาสนา ผู้ที่ได้รับและได้เรียนรู้ก็จะไปสืบทอดเป็นทายาทที่ดีและสังคมที่ดี”^๑ สำหรับ สำนักงานเจ้าคณะจังหวัด ได้กล่าวถึงปัญหาของการประพฤติปฏิบัติตัวของพระภิกษุสงฆ์ว่า “มีการ ประชุมคณะสงฆ์ปีละ ๔ ครั้ง แต่ปัญหาคือ พระสงฆ์ไม่อยู่จนครบวาระของการประชุม และไม่มี ความรู้ที่จะบริหารจัดการกับวัดและนำไปสั่งสอนประชาชน ดังนั้น ความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา จึงอยู่ที่การประพฤติปฏิบัติของพระสงฆ์ด้วย”^๒

ประเด็นที่ว่าในเรื่องของภัยอันตรายของพระพุทธศาสนา ต้องเข้าใจนิดหนึ่งว่าทุกศาสนานี้ จะต้องเหมือนกันหมดคือมีภัย ศาสนาคริสต์ก็มีภัยอย่างหนึ่ง อิสลามก็มีภัยอย่างหนึ่ง ในพระพุทธศาสนา

^๑ สัมภาษณ์ นายเจริญ เมืองสุวรรณ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^๒ สัมภาษณ์ พระเทพรัตนนายก, เจ้าคณะจังหวัดลำพูน, วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๐.

มีภัยอันตรายอย่างหนึ่ง ดังนั้น ปัญหาแต่ละปัญหาของทุกศาสนานี้ก็จะขึ้นอยู่กับสองลักษณะ ประเด็นที่หนึ่ง คือภัยภายในและภัยภายนอก ภัยภายในได้แก่การที่ตัวพระสงฆ์เอง ณ ปัจจุบันนี้จะเป็นในระดับที่เป็นปัญหาและประเด็นเพราะว่าพระสงฆ์เองส่วนหนึ่งไม่ได้รับการศึกษาไม่ไปเรียนวิชาการ พระพุทธศาสนานักธรรมบาลีก็ไม่ได้เรียนความรู้ความสามารถที่จะควบคุมบริหารจัดการงานของตัวเองให้อยู่ในกรอบของพระวินัยก็ไม่รู้ พอไม่รู้ตั้งแต่ต้นเปรียบเสมือนการเปิดประตู ถ้าประตูแรกผิดประตูที่สองที่สามก็ผิด ดังนั้น ถ้ามองว่าภัยที่เข้ามาส่วนหนึ่งนี้เกิดจากตัวพระสงฆ์เอง”^๓

สรุปได้ว่า ปัญหาการศึกษาของสงฆ์ที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา คือ

- ๑) คณะสงฆ์ขาดผู้ที่เข้ามาบวชเรียนเพื่อสืบทอดงานด้านพระพุทธศาสนา
- ๒) คณะสงฆ์ขาดงบประมาณในการดำเนินงานด้านการศึกษาของสงฆ์
- ๓) พระภิกษุสงฆ์มีการประพฤติปฏิบัติตนที่ไม่เหมาะสม ไม่แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

แนวทางการพัฒนาการศึกษาของสงฆ์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญถึงการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาได้จัดทำแผนรองรับแผนของพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยนำแนวทางนโยบายของพระพุทธศาสนาแห่งชาติมาดำเนินการในเรื่องความมั่นคงของพระพุทธศาสนา โดยเจาะลึกด้านการศึกษา ซึ่งการศึกษานี้ได้ทำเรื่องแผนกรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญ ๓ ทั้งนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาได้สนับสนุนงบประมาณ เพื่อการส่งเสริมด้านแผนกรรมและบาลีของภิกษุสามเณร ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า

“ตามแผนยุทธศาสตร์ในส่วนของพุทธศาสนาแห่งชาติได้มีนโยบาย ตามวิสัยทัศน์ ในส่วนของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดลำพูน สิ่งที่ต้องทำอันดับแรกก็คือทำแผนรองรับแผนของพระพุทธศาสนาแห่งชาติก็ต้องเอาแนวทางนโยบายของพระพุทธศาสนาแห่งชาติมาดำเนินการในเรื่องความมั่นคงของพระพุทธศาสนา โดยเจาะลึกด้านการศึกษาศึกษานี้ก็ได้ทำเรื่องแผนกรรม แผนกบาลีและแผนกสามัญ ๓ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างความมั่นคงเพราะว่าพระภิกษุสามเณรต้องมีการศึกษาในทางโลกและทางธรรมทั้งโลกก็คือแผนกสามัญก็ไปเรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญในส่วนของบาลีสถาบันศาสนศึกษาแผนกบาลีมีอยู่ ๑๐ แห่งที่ได้เปิดสอนบาลี”^๔

^๓ สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยาทร, เจ้าคณะอำเภอบ้านโฮ่ง, วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^๔ สัมภาษณ์ นายจรัญ เมืองสุวรรณ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา โดยสำนักงานเจ้าคณะจังหวัด ที่ได้ดำเนินการคือ “มีการประชุมคณะสงฆ์ปีละ ๔ ครั้ง ถ้าเจ้าอาวาสทุกวัดมาประชุมด้วยกันทั้งหมดความมั่นคงก็จะเกิดขึ้นเปรียบเหมือนเครือข่ายใยแมงมุม ยกตัวอย่าง ถ้าในหนึ่งตำบลมีอาราม ๕ วัด และ ๕ วัดนั้น เปรียบได้กับช่องส่งสัญญาณ ๕ ช่องครอบคลุมกับประชาชนแต่ละตำบล ฉะนั้น ในความอ่อนแอของพระสงฆ์นั้น ก็เพราะว่าไม่มาประชุม หรือมาประชุมแล้วอยู่ไม่ครบวาระการประชุม ซึ่งลักษณะนี้จะเป็นเจ้าอาวาสหัวอ่อน เจ้าอาวาสที่บริหารงานไม่เป็นและไม่ชอบการที่จะพัฒนาตนเอง ไม่มีหลักการเป็นผู้ที่ไม่ค่อยรู้เรื่องกับการบริหาร พระสงฆ์กลุ่มนี้ยึดเอามติที่ประชุมเป็นส่วนใหญ่ เอาตามคนอื่น แต่เวลาปฏิบัติจริง ๆ กลับมีข้อโต้แย้ง อ้างไม่ทราบเรื่อง ซึ่งเหตุที่ไม่ทราบเรื่องเพราะตนเองไม่ไปประชุม เรียกว่าไม่เอื้ออาทรต่อสังคมของคณะสงฆ์ทำให้เกิดเป็นปัญหาเป็นบาดแผลทำให้ต่างศาสนาเคาใจกันได้ว่า ศาสนาพุทธไม่มีความสามัคคีนี้ก็คือเรื่องความสามัคคีถือว่าเป็นความสามัคคีในที่ประชุมพร้อมกันประชุมเล็กประชุมพร้อมกันเล็กประชุมพระพุทเจ้าได้สอนไว้แล้ว แต่การปฏิบัติจริงกลับก่อนการประชุมจบ แสดงว่าไม่ปฏิบัติธรรม พระสงฆ์ผู้นำถ้าทำอย่างนี้ปฏิบัติธรรมแค่นี้ยังปฏิบัติไม่ได้ จึงเป็นเหตุให้ศาสนามีจุดบกพร่อง ฉะนั้น ความมั่นคงในพระพุทธศาสนาก็อยู่ที่วงการพระสงฆ์ว่าจะทุ่มเทให้กับงานของพระพุทธศาสนาากน้อยแค่ไหน แล้วอีกอย่าง ก็คืองานเผยแผ่จะต้องสร้างให้คนเกิดความสามัคคีรวมถึงงานศิลปกรรมวัฒนธรรมเป็นงานที่พระได้ประโยชน์และประชาชนก็ได้ประโยชน์ ถ้าตำบลไหนกิจกรรมด้านนี้ แสดงว่าวัดขาดความมั่นคง เพราะพระสงฆ์ขาดความเสียสละสุขส่วนตน และจะไม่สามารถเสริมสร้างความมั่นคงของพระพุทธศาสนาได้”^๕

สำหรับวิธีการแก้ไขภัยที่เกิดจากตัวพระสงฆ์เองนั้น “พระสงฆ์เองต้องศึกษาเล่าเรียนวิชาการทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์เองต้องมีกรอบการบวชเข้ามานี้จะมีมาตรการที่จะเข้ามาควบคุมดูแลในตัวพระสงฆ์ ภัยภายนอกเองก็คือการที่ชาวพุทธนั้นต้องมีพุทธบริษัท ๔ ที่เข้มแข็งและมีการปฏิบัติให้สมกับที่เป็นชาวพุทธ เพราะว่าในปัจจุบันนี้ มีผู้คนมากมายที่ต้องการศึกษาธรรมะแต่ไม่สามารถเข้าถึงในแก่นของหลักธรรมะได้ เลยต้องศึกษากันเองและไปเห็นตัวอย่างที่ผิด ๆ จึงได้ความรู้ที่ผิด ๆ ที่จะนำมาปฏิบัติจึงทำให้บุคลากรในพระพุทธศาสนาอาศัยในเรื่องของความรู้ความสามารถ ขณะที่ศาสนาอื่น ๆ เข้ามาเผยแผ่ศาสนาของเขาโดยวิธีการต่าง ๆ โดยการเข้ามาทางรัฐบ้างเข้ามาทางนโยบายสังคมบ้างจึงทำให้ศาสนาของเขานั้นไปได้ไกลและรวดเร็ว เพราะฉะนั้นเราจึงต้องฝึกฝนและเรียนรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่จะช่วยให้เรานั้นรู้จักแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาและจะทำให้บุคคลกรของพระพุทธศาสนามีความรู้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เปรียบเสมือนเกาะป้องกันภัยของตนเอง”^๖

^๕ สัมภาษณ์ พระเทพรัตนนายก, เจ้าคณะจังหวัดลำพูน, วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^๖ สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยาทร, เจ้าคณะอำเภอบ้านโฮ่ง, วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สำหรับภัยจากการรุกคืบ คือ “ในส่วนของศาสนาคริสต์เตียนเข้ามาชักจูงวันอาทิตย์เขาก็มีกิจกรรมโดยการแทรกซึมพระพุทธศาสนายิ่งใหญ่ตอนนี้ศาสนาอิสลามที่เข้ามาในประเทศไทยโดยการใช้อิทธิพลทางการเมืองทางด้านอะไรต่าง ๆ เข้ามาที่เข้ามาเพราะอย่างนี้เพราะว่าเข้ามาโดยผลประโยชน์มนุษย์ในโลกนี้เห็นแก่ประโยชน์แต่เพียงอย่างเดียวประโยชน์ส่วนตัวประโยชน์ส่วนรวมประโยชน์ส่วนกลางใครได้ประโยชน์มากกว่าจิตใจตอนแรกแข็งอย่างแผ่นศิลาแต่พอให้ไปน้ำหยดลงหินทุกวันทำให้หินมันกล่อนก็มีการเปลี่ยนแปลงลงไปอันนี้ทางด้านเกี่ยวกับความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา อย่างที่สองศาสนาพุทธเหล่านี้ค่อนข้างจะมีพิธีการหมายความว่าตั้งแต่โบราณมาพิธีการเป็นอย่างนี้น้อยคนนี้คนไม่รู้ความหมายเมื่อไม่รู้ความหมายก็แพ้อย่างเช่นกันเทศน์ พระเทศน์การเทศน์แต่ภาษาบาลีก็จะทำให้คนไม่สนใจต้องมีการแปลเป็นภาษาไทย พูดภาษาไทยเพื่อที่ศรัทธาจะได้ฟังได้ง่ายและจะทำให้คนเข้าใจและสนใจพระพุทธศาสนาถ้าจะดำรงอยู่ได้ก็ต้องรู้จักอดทนเพราะว่าความอดทนนั้นสอนให้เรารู้ว่าถ้าอดทนแล้วย่อมได้สิ่งที่ดีกว่าฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนให้เรารู้จักธรรมะต่าง ๆ โดยการสอดแทรกให้เราเข้าใจถึงหลักธรรมโดยอ้อมแท้เพื่อที่จะได้ปฏิบัติเป็นชาวพุทธได้อย่างถูกต้องและแท้จริง”^๗

ดังนั้น “บุคลากรของพระพุทธศาสนาหรือว่าพุทธบริษัท ๔ ก็คือภิกษุภิกษุณีอุบาสกอุบาสิกาอย่างแข็งแรงในหลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และมีความสามัคคีปรองดองกัน พุทธบริษัททั้ง ๔ นั้น ก็ต้องมีความรู้และมีคุณธรรมในการที่จะปกป้องตนและพระสงฆ์ ต้องมีความปฏิบัติดีปฏิบัติชอบในพระธรรมวินัยและมีการเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรมเพื่อที่จะเสริมสร้างให้กับประชาชน”^๘ ฉะนั้น “คณะสงฆ์พระภิกษุสงฆ์สามเณรต้องพัฒนาปรับปรุงตนเอง คือ (๑) ต้องเป็นคนที่ส่งความรู้วิชา (๒) จรรยาการปฏิบัติต้องถึงพร้อมความงามของพระสงฆ์คือความสมณะ”^๙ และที่ผ่านมา “สำนักงานพุทธศาสนาได้ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาคณะสงฆ์ทุกประเภททั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมหลากหลายครั้งรูปแบบและวิธีการรวมทั้งจัดทำสื่ออุปกรณ์ให้พอเพียงรวมทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาโดยเน้นให้นำเอาความรู้เข้าสู่การปฏิบัติในชีวิตจริงส่งเสริมทั้งทางโลกและความรู้ทางธรรมอย่างเหมาะสมและมีการจัดให้มีการศึกษาหลักธรรมในรูปแบบเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ หรือระบบสื่อสารเทคโนโลยีเพื่อให้เข้าถึงและเข้าใจหลักปฏิบัติของศาสนาสนับสนุนให้จัดเป็นศูนย์กลางของแหล่งเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม”^{๑๐}

^๗ สัมภาษณ์ นายสันต์ เทพมณี, ประชาชนในจังหวัดลำพูน, วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^๘ สัมภาษณ์ นายสมชาย แจ่มทวีกุล, กำนันตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน, วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^๙ สัมภาษณ์ พระครูสิริสุตาทิมนต์, เจ้าคณะอำเภอทุ่งหัวช้าง, วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายภู ภูประเสริฐ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

และแนวทางการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบอีกแนวทางคือ จากการตั้งวิทยาลัยสงฆ์ขึ้น “ได้วางแนวทางคือเปิดสอนหลักสูตรศาสนาเป็นอันดับแรก เพื่อที่พระเจ้าจะได้นำความรู้เข้าไปสอนยังโรงเรียน ด้วยความตระหนักว่า ถ้านำเยาวชนเข้ามาเป็นลูกศิษย์ของพระพุทธศาสนาตั้งแต่ในวัยเด็ก จะสามารถซึมซับหลักธรรมคำสอนได้ ซึ่งวิทยาลัยสงฆ์ลำพูนนี้ คณะสงฆ์จังหวัดลำพูน พร้อมกันที่จะสละเงินเดือนนิยัตินิตมาเป็นค่าจ้างในการสอนบุคลากรอาจารย์ และในส่วนของนิสิตทั้งหลายส่วนมากจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ข้าราชการต่าง ๆ เข้ามาเป็นลูกศิษย์ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งวิทยาลัยสงฆ์ใช้เงินไม่กี่ย่านบาทแต่ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ มีพระเปรียญ มีพระบัณฑิตปริญญานิสิตเป็นหลายพันคน”^{๑๑}

สรุปได้ว่า แนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ควรดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาจัดทำแผนรองรับแผนของพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นำแนวทางนโยบายของพระพุทธศาสนาแห่งชาติมาดำเนินการเป็นแผนยุทธศาสตร์ในเรื่องความมั่นคงของพระพุทธศาสนา โดยจะผลักดันการศึกษาตามแนวทางดังนี้

- ๑) ส่งเสริมการเรียนของแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญ ๓ ทั้งนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาได้สนับสนุนงบประมาณ เพื่อการส่งเสริมด้านแผนกธรรมและบาลีของภิกษุสามเณร และได้ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาคณะสงฆ์ทุกประเภททั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม
- ๒) จัดทำสื่ออุปกรณ์ที่เกี่ยวกับความรู้ในหลักของพระพุทธศาสนาให้พอเพียงต่อการจัดการเรียนการสอนในแผนกธรรมและบาลีรวมทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม
- ๓) ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาโดยเน้นให้นำเอาความรู้เข้าสู่การปฏิบัติในชีวิตจริงส่งเสริมทั้งทางโลกและความรู้ทางธรรมอย่างเหมาะสม
- ๔) จัดให้มีการศึกษาหลักธรรมในรูปแบบเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ หรือระบบสื่อสารเทคโนโลยีเพื่อให้เข้าถึงและเข้าใจหลักปฏิบัติของศาสนา
- ๕) สนับสนุนให้จัดเป็นศูนย์กลางของแหล่งเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม
- ๖) สนับสนุนโครงการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ในการจัดการเรียนให้แก่พระสงฆ์และบุคคลทั่วไป
- ๗) ส่งเสริมให้พุทธบริษัททั้ง ๔ มีความรู้และมีคุณธรรมในการที่จะปกป้องตนและพระสงฆ์ต้องมีความปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอยู่ในพระธรรมวินัยและมีการเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรมเพื่อที่จะเสริมสร้างความรู้ให้แก่ประชาชน
- ๘) คณะสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์ สามเณรต้องพัฒนาปรับปรุงตนเอง คือ ต้องเป็นคนที่ส่งความรู้วิชา จรรยาการปฏิบัติต้องถึงพร้อมความงามของพระสงฆ์คือความสมณะ

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระเทพรัตนนายก, เจ้าคณะจังหวัดลำพูน, วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๐.

๓.๒ การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้าน ปลูกฝังความเข้าใจ

ปัญหาด้านความเข้าใจในพระพุทธศาสนาที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญถึงปัญหาด้านความเข้าใจในพระพุทธศาสนาที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา พบว่า พุทธบริษัท ๔ ขาดความเข้าใจในเนื้อหาหลักสำคัญทางพระพุทธศาสนา และขาดความห่วงใยในพระพุทธศาสนา มีการชักจูงให้หลงผิดมกมายกับวัตถุมงคล ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญได้กล่าวว่า

“ปัจจุบัน พุทธบริษัท ๔ ขาดความรู้ในหลักธรรมคำสอนที่ถูกต้อง ขาดความสามัคคี ขาดการรู้จักและห่วงใยในพระพุทธศาสนา อีกทั้งการศึกษาทางพระพุทธศาสนาขาดวิธีการที่หลากหลาย สื่อการเรียนการสอนขาดความทันสมัยไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และขาดการพัฒนาหลักสูตรและวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสม ทำให้ศาสนทายาทขาดความเข้มแข็ง”^{๑๒} และ “ขาดการเตรียมศาสนทายาทเพื่อการเผยแผ่งานด้านพระพุทธศาสนา ขณะเดียวกัน พระสงฆ์บางส่วนยังขาดคุณธรรมและจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี พุทธทายาทขาดความชักจูงให้พุทธศาสนิกชนหลงผิดไปในทางของความมกมายในวัตถุมงคล ผิดไปจากหลักธรรมคำสอนที่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้าได้สั่งสอนไว้”^{๑๓} และบางกิจกรรม “มีการปฏิบัติสืบทอดที่น้อยลง เช่น กิจกรรมการนอนวัด เป็นต้น”^{๑๔}

สรุปได้ว่า ปัญหาด้านความเข้าใจในพระพุทธศาสนาที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา คือ

- ๑) พุทธบริษัท ๔ ขาดความใส่ใจในบทบาทการเสริมสร้างความมั่นคงต่อพระพุทธศาสนา
- ๒) พุทธบริษัท ๔ ขาดความรู้ที่ถูกต้องตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า
- ๓) พระภิกษุสงฆ์ชักจูงให้พุทธศาสนิกชนหลงผิดไปในทางวัตถุมงคล ละเลยต่อการสั่งสอนที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา

๔) พระภิกษุสงฆ์ขาดวัตรปฏิบัติที่ดีงาม

แนวทางการปลูกฝังความเข้าใจเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญถึงการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ ปลูกฝังความเข้าใจ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาได้จัดทำ

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายครุฑ ชูสาร, ประชาชนในจังหวัดลำพูน, วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มนัสตรง, ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต ๑, วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระเทพรัตนนายก, เจ้าคณะจังหวัดลำพูน, วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๐.

โครงการอบรมปฏิบัติธรรมแก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชน เพื่อให้เกิดความรู้ด้านหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวไว้ว่า

“แนวทางอีกส่วนหนึ่งด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ มีนโยบายจัดอบรมปฏิบัติธรรมแก่นักเรียนนักศึกษาเยาวชนและประชาชนทั่วไปเพื่อให้รู้ถึงหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เข้าไปปฏิบัติธรรมโดยโครงการหลักมีอยู่ ๒ โครงการ เช่น โครงการครอบครัวอบอุ่นด้วยพระธรรม หมายความว่าก็จะเอาครอบครัวเข้ามาเอาพ่อแม่ลูกหรือครูบาอาจารย์เอามาเข้าค่ายปฏิบัติธรรมร่วมกันอาจจะเป็นครอบครัวที่อยู่ในโรงเรียนคือเอาครูบาอาจารย์เข้ามาอบรมด้วยใช้เวลาปฏิบัติธรรมเป็นเวลา ๒ คืน ๓ วันก็จะมีสำนักปฏิบัติธรรมที่เป็นศูนย์ของลำพูนก็จะมีอยู่ ๑๐ สำนักปฏิบัติธรรมถูกต้องตามกฎหมายได้รับการประกาศจากสำนักพุทธแปลว่าเป็นสำนักปฏิบัติธรรมที่มีสัปบายะพร้อมที่จะนำเด็กและเยาวชนเข้าปฏิบัติธรรมรวมถึงพระสงฆ์สามเณรที่อยู่ในโรงเรียนก็จะนำไปเข้าค่ายปฏิบัติธรรมได้เหมือนกันก็จะมีลักษณะอยู่ ๒ อย่างคือไปจัดเอง ๒ ไปอุดหนุนอุดหนุนจากงบประมาณเผยแผ่แล้วก็แล้วแต่ว่าโรงเรียนจะขอมาเข้าไปเปิดค่ายที่สำนักให้ก็ได้อบอุ่นงบประมาณไปด้วยและได้ออกวุฒิบัตรให้เป็นการเสริมแรงได้ธรรมะได้อบรมและก็ได้วุฒิบัตรสิทธิบัตรในการเอาไปใช้ประโยชน์ในการเรียนต่อสร้างสำนักพุทธก็ได้มีโครงการของพุทธระหม่อมหญิง คือโครงการหนึ่งใจให้ธรรมะก็คล้ายกันก็คือเด็กและเยาวชนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมชื่อเต็มก็คือโครงการศึกษาธรรมะของเยาวชนโดยพุทธระหม่อมหญิงเป็นต้นเรื่องในการส่งเสริม”^{๑๕}

การเสริมสร้างศักยภาพทางพุทธศาสนาแห่งชาติได้มี “การส่งเสริมและสนับสนุนด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติและมีการสนับสนุนให้มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งการศึกษาตามหลักการทางศาสนาเพื่อเป็นบริบทให้ผู้สนใจได้มีโอกาสเรียนรู้และมีการจัดระบบงบประมาณสนับสนุนเพื่อทำนุบำรุงรักษาศาสนสมบัติที่มีคุณค่าต่อจิตใจอย่างเหมาะสมและทั่วถึงทางสำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนได้มีการส่งเสริมวัดต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนประชาชนในเขตพื้นที่ในการที่จะสร้างความมั่นคงโดยผ่านกิจกรรมเพื่อยึดเหนี่ยวความสมัครสามัคคีรักและห่วงแหนในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้นในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่นไม่ว่าจะเป็นวันพระ วันธรรม วันสงฆ์หรือว่าวันพระธาตุและมีการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของพระสงฆ์อย่างจริงจังโดยการสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาทางพระพุทธศาสนาด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการพัฒนาหลักสูตรและวิธีการถ่ายทอดตลอดจนถึงการสร้างองค์ความรู้ด้านศาสนาที่หลากหลาย เช่น การศึกษาผ่านทางสื่อเทคโนโลยี ส่วนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศาสนทายาทจังหวัดลำพูนนั้น วงการคณะสงฆ์ได้มีการจัดทำหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์ลำพูนได้รับการสนับสนุนจากพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดลำพูนและสำนักงานพระพุทธศาสนาได้ร่วมการสร้างศาสนทายาทผู้ทรงความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมและมีการจัดกิจกรรมทางสำคัญทาง

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายจรัญ เมืองสุวรรณ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

พระพุทธศาสนาและวันสำคัญในโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้ศาสนทายาทได้มีโอกาสฝึกฝนและดำเนินตามหลักศาสนาสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน”^{๑๖}

นอกจากนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน “มีโครงการเรียกว่าสนองนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็จะมีศูนย์เผยแพร่งานพระพุทธศาสนาจังหวัด โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน เป็นเลขาจังหวัด และมีเจ้าคณะจังหวัดเป็นประธาน มีพระเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัด คือพระธรรมทูต พระนักเผยแผ่งานพระพุทธศาสนา พระนักเทศน์ พระปริยัติินเทศ ในการขับเคลื่อนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นลำดับไปโดยมีโครงการต่าง ๆ เข้ามาส่งเสริม เข้ามาตอบรับ เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างเช่น โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ก็เป็นงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเหมือนกันและงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็จะเข้าไปช่วยเหลือหน่วยต่าง ๆ ที่มีอยู่ ๖๐ หน่วย ที่จะที่จะขับเคลื่อนไปทั่วทั้งจังหวัดเพื่อให้การเผยแผ่งานพระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างระบบ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้มีการเรียกว่าบันทึกทั้งเอกสาร ทั้งร่องรอยคลังรูปแบบ รูปภาพต่าง ๆ ที่จะจัดระบบต่าง ๆ รายงานอย่างเป็นระบบขั้นตอนผ่านทางผู้ปกครองเป็นไตรมาสตาม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของการเผยแผ่เป็นงานสงฆ์เป็นหลักหัวใจของสำนักงานพระพุทธศาสนา”^{๑๗}

ส่วนในเรื่องของการเผยแผ่สำนักงานพระพุทธศาสนา ยังมีนโยบายที่จะให้ความสำคัญกลับด้านเผยแผ่ศาสนาไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ “การจัดการบรรยาย การจัดค่ายนักเรียนเข้ามาอบรมในเรื่องการปฏิบัติธรรมส่วนใหญ่สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน จะมีความหนักแน่นในเรื่องของการพัฒนาบุคลากรของศาสนาโดยตรงก็คือเอาพระสงฆ์ไปอบรมในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมมีการส่งเสริมด้านการปฏิบัติธรรม”^{๑๘} เพราะหัวใจของคณะสงฆ์ไทยในการที่จะต้องเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยให้ความมั่นคงในเรื่องของศาสนทายาทนั้น “สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนา นอกจากว่าการที่จะส่งเสริมให้คนเข้ามาบวชเรียนแล้ว สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็มีการพัฒนาโดยการจัดอบรมปฏิบัติธรรมหรือว่าเรื่องของการจัดการศึกษาให้กับศาสนทายาทโดยผนวกเรื่องของการศึกษาสงฆ์ทางเลือกแผนกธรรมแผนกบาลี แผนกสามัญศึกษาซึ่งมีอยู่ทั้งหมด ๑๐ โรงเรียน สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และได้ขยายไปถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วต่อเนื่องด้วยมหาวิทยาลัยมหา

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายครุฑิต สุขสาร, ประชาชนในจังหวัดลำพูน, วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มั่นตรง, ศึกษาพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต ๑, วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน องค์การที่ได้สนับสนุนให้มีการพระภิกษุสามเณรที่ได้มาบวชเรียนได้มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือปริญญาตรีขึ้นไป โดยเฉพาะเจ้าอาวาส เจ้าคณะพระสังฆาธิการ ต้องมีการพัฒนาในด้านการศึกษาของตนเอง ซึ่งที่ผ่านมาหลายรูปที่มีวิทยุคุณ คุณวุฒิสูง แต่ว่าในด้านการศึกษายังไม่เพียงพอ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ต้องมีการเสริมให้ได้ความรู้ใหม่ ๆ ที่จะเข้ามาบริหารจัดการบริหารวัดบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในพื้นที่ในชุมชนของตนเอง”^{๑๙}

อย่างไรก็ตาม สำหรับแนวปฏิบัติของวัดต่าง ๆ ที่ผ่านมา ได้ดำเนินการ คือ “เจ้าอาวาสวัดช้างสี ได้เข้าไปแก้ไขทางบนดอยไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีการนำพระพุทธรูปไปประดิษฐานไว้บนดอยและยังมีการนำพระพุทธรูปองค์เล็กแจกให้กับประชาชนบนดอย เพื่อที่จะได้นำไปสักการะในบ้านและทางประชาชนบนดอยที่ราบสูงส่วนมาก จะเชื่อในผีมากกว่า เจ้าอาวาสวัดช้างสีเลยเข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยไปบอץ ๆ ครั้ง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สมัยก่อนเยาวชนอยากจะบวชแต่พ่อแม่ญาติพี่น้องไม่ให้บวช แต่เดี๋ยวนี๊ดีขึ้นเพราะว่าหลวงพ่อดาวช้างสีได้นำเอาเยาวชนเด็กบนดอยเข้ามาบวชอยู่ในวัดให้รู้ซึ่งในพระพุทธศาสนามีการทำวัตรสวดมนต์พระวัดช้างสี ส่วนตัวก็ได้สนับสนุนเป็นเงินทุนปัจจัยเพื่อที่จะนำเยาวชนหรือเด็กเข้ามาบวชอยู่ในพระพุทธศาสนาเราต้องเข้าถึงและต้องใช้ความอดทนเพราะว่าความอดทนนี้ทุกอย่างในโลกนี้ไม่มีอะไรสำเร็จได้โดยง่ายก็เลยต้องใช้ความอดทนสู้เพราะทุกอย่างมีอุปสรรคพระพุทธเจ้ากว่าจะเป็นพระพุทธเจ้าได้ต้องสะสมบุญบารมีมา ๕๐๐ ชาติ คนเราจะสำเร็จเป้าหมายก็ต้องสู้ไม่มีใครเลยที่จะมีโชคเลยต้องเป็นไปตามขั้นตอนมีอย่างเดียวต้องอดทนและไม่ท้อถอย ซึ่งบางคนพอเจอปัญหาคิดน้อยก็ท้อถอยพอเยอะขึ้นซักจะเบื่อเยอะขึ้นอีกก็ไม่อยากทำแล้ว ต้องอดทนต้องดูอีกว่าในหมู่บ้านมีสภาพเป็นยังไงบ้านนี้สภาพเป็นยังไงจะต้องพิจารณาว่าจะเข้าทางไหนให้ถูกทางชุมชนในเขตเทศบาลมีอยู่ ๑๕ ชุมชนแต่มีการปกครองคนละอย่างเพราะว่ามันต่างคนต่างความคิด ต่างคนต่างความเห็นสิ่งแวดล้อมกับประเพณีของแต่ละแห่งไม่เหมือนกันจารีตประเพณีไม่เหมือนกัน เมื่อไม่เหมือนกันก็คิดใครคิดมันนึกว่าต้องส่งเสริมและสนับสนุนประเพณีเดิม ๆ ให้ไม่หายไปจากชุมชน”^{๒๐}

จากที่กล่าวมานั้น การเผยแผ่ที่ได้ผลสัมฤทธิ์ คือการที่ประชาชนได้เกิดความศรัทธา ดังนั้น “คณะสงฆ์จังหวัดลำพูน ต้องประพฤติปฏิบัติตนในทางสายกลางคือ ไม่แข็งจนเกินไป และไม่อ่อนจนเกินงาม ทั้งนี้ ต้องพึงศรัทธาประชาชน ให้รู้จักยอมแพ้ในบางโอกาสนั้นคือชัยชนะที่ใสสะอาดไม่ต้องไปเอาชนะตลอด ฉะนั้น พระสงฆ์ต้องมีจิตวิทยา เพราะว่าตนเองนั้นเป็นพระสงฆ์ พระสงฆ์ไม่ควรตระหนี่ ไม่ควรพูดจาหยาบคายหรือด่าผู้อื่น ไม่ควรมีความโลภเพราะได้ศึกษาธรรมะ และที่สำคัญพระสงฆ์ไม่ควรที่จะทะเลาะกันเอง เพราะว่าถ้าการที่พระสงฆ์ทะเลาะกันเองนั้นจะทำให้พุทธศาสนา

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายสันต์ เทพมณี, ประชาชนในจังหวัดลำพูน, วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ถูกโจมตีได้ง่ายจากโลกภายนอก ไม่ว่าจะเป็นศาสนาอื่นบุคคลอื่น ฉะนั้น พระสงฆ์ต้องมีความสามัคคี ซึ่งกันและกันจึงจะทำให้พระพุทธศาสนานั้นมีความมั่นคงได้”^{๒๑}

ส่วนเนื้อเรื่องงานด้านการเผยแผ่ “ถ้าสมมุติว่าเราไม่ได้จริงจังปัจจุบันนี้การเผยแผ่และการสอนนี้เยอะมากแต่การปฏิบัติยังอ่อนในการปฏิบัติที่นี้ในพระพุทธศาสนาเราจะเน้นอยู่ ๓ ด้านคือ ปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ แต่เราปริยัติมีแต่ปฏิบัติยังไม่มีถือว่ามน้อยวัดแต่ละวัดไม่ได้ส่งเสริมงานด้านการปฏิบัติเลยแต่ก็จะเสริมในด้านการปริยัติคือการเทศน์สั่งสอนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ก็มีแนวโน้มที่ว่าความเป็นปริยัติปฏิบัติและปฏิเวธกลุ่มคนผู้นำทางพระพุทธศาสนายังไม่ใช่ว่าอย่างเช่นเจ้าอาวาสบางรูปไม่สามารถจะเป็นพระผู้ปฏิบัติได้ แค่สั่งสอนอย่างเดียว เพราะฉะนั้นถ้าจะให้เกิดความเข้มแข็งในด้านนี้ พระสงฆ์จะต้องมีการปฏิบัติ ส่วนปฏิเวธนี้ก็จะเกิดขึ้นหลังจากที่เรียนรู้ด้านการปฏิบัติ คือ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ถ้าเราสามารถเอาประสบการณ์นี้มาสั่งสอนในพระพุทธศาสนาได้ พระพุทธศาสนาก็จะอยู่มั่นคงแน่นอน มีเรื่องงานปกครอง งานด้านการเผยแผ่ งานด้านการศึกษา และงานการศึกษาสายสามัญมันเกิดประโยชน์อย่างมากในแง่ที่ว่าเราสามารถเป็นเชิงจิตวิทยาที่สามารถเข้าสู่สังคมได้ในการถ่ายทอดพระพุทธศาสนาเข้าไปเพราะในบางที่ถ้าเราเรียนรู้ในโลกเราชอบเอาหลักธรรมเข้าไปประยุกต์เข้าใช้ แต่ตรงนี้ก็ยังมีประโยชน์อยู่มากแต่ในด้านการศึกษานี้เราไปเน้นในด้านสายสามัญหรือใส่ปริยัติแผนกที่ไม่ใช่บาลีนักธรรมหรือไม่ใช่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าเยอะเกินไป แต่ถ้าเกิดเราไปเน้นตรงนี้ที่มา ๑ ทำยังไงก็ได้ให้กลับไปให้คำสอนมันเกิดการเรียนรู้ให้มากขึ้น การปฏิบัติมากขึ้นแล้วก็ตรงกับข้อเท็จจริงได้ยิ่งดีทำให้พระพุทธศาสนานั้นเกิดความมั่นคง”^{๒๒}

สำหรับในองค์กรกรมราชทัณฑ์ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของหลักธรรมคำสอนอันจะนำไปช่วยกล่อมเกลাজิตใจของผู้ต้องขัง ซึ่งรูปแบบแนวปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์คือ “นำพระสงฆ์มาเทศนาในวันสำคัญต่าง ๆ หรือว่าในทุกวันอาทิตย์มาเทศน์ให้กับนักโทษได้ฟัง เพื่อที่นักโทษนั้นจะได้นำความรู้ที่ได้นั้นเข้ามาปรับปรุงตัวเองและเข้ามาที่จะเอามาใช้ในชีวิตประจำวันได้ในส่วนตัวพระสงฆ์นั้นก็ต้องมีความรู้และควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรมหรือว่าเพราะว่าการที่พระสงฆ์นั้นมีความรู้ก็จะได้เผยแผ่ธรรมะให้กับประชาชนทั่วไป และเจ้าคณะจังหวัดลำพูนก็ได้นำพาเอานิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ได้ส่งพระธรรมทูตเข้ามาพูดเทศนาให้กับนักโทษได้ฟัง และได้ให้ความรู้ไม่น่าจะเป็นหลักธรรมหรือว่าหลักธรรมที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพราะว่าพระพุทธศาสนาได้สั่งสอนให้คนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ หลักการที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันนั้นก็คือการนำหลักศีล ๕ เข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันก็คือข้อที่หนึ่งไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตข้อ ๒ ไม่ลักทรัพย์หรือว่าไม่นำของของของคนอื่นเข้ามาเป็นของของตนเองข้อ ๓ ไม่คบชู้ไม่ประพฤติผิดในธรรมข้อที่ ๔ ไม่โกหกไม่หลอกลวงวันที่ ๕ ไม่ดื่มสุรา

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระเทพรัตนนายก, เจ้าคณะจังหวัดลำพูน, วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายภฏ ภูประเสริฐ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ, วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

เพราะว่าการดื่มสุราทำให้เราขาดสติสัมปชัญญะจนทำให้ ๔ ข้อที่พูดมานั้นมีการประพฤติกพร่อง หรือว่าประพฤติดีไปตามตามกัน เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงได้สั่งสอนพุทธบริษัททั้ง ๔ ให้มีการปฏิบัติปฏิบัติชอบมีการฝึกสมาธิในการที่จะปรับปรุงตนเองปรับทัศนคติของตนเองจากคนที่ใจร้อนก็จะทำให้เป็นคนใจเย็นขึ้นมาเพราะฉะนั้นหลักธรรมของพระพุทธศาสนาทุกคนนั้นต้องรู้จักนำหลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในศาสนาพุทธเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่น่าจะเป็นหลักธรรมต่าง ๆ ก็สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ฉะนั้นการที่จะมีความมั่นคงอะไรสักอย่างก็ต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจนั้น ๆ ให้กับตัวบุคลากรในองค์กรนั้น ๆ เพื่อที่จะได้นำความรู้ขึ้นมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้”^{๒๓}

ในส่วนของวัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร ได้มีรูปแบบการเผยแพร่ คือ “ได้มีการส่งเสริมกิจกรรมการนอนวัด ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้พุทธศาสนิกชนมั่นคงได้ เพราะยังมีอุบาสกอุบาสิกาเข้ามาปฏิบัติธรรม ซึ่งวัดพระธาตุหริภุญชัย ได้มีการนำศรัทธาประชาชนเข้ามาปฏิบัติธรรมเพื่อที่จะได้แก่นสารที่แท้จริงและมีการเลี้ยงข้าวอาหารกลางวันด้วยเช้าต้องทำวัตรทุกวันนั่งสมาธิภาวนา ช่วงเย็นประมาณ ๑๗.๓๐ น. มีกิจกรรมทำวัตรสวดมนต์ และเป็นหน้าที่เจ้าอาวาสที่ต้องปฏิบัติทำตลอดปีให้เป็นโมเดลให้กับจังหวัดลำพูน และในฐานะเจ้าคณะจังหวัดลำพูน เมื่อมีงานบวชต่าง ๆ วัดพระธาตุจะรับทั้งหมดบวชวันสำคัญ ซึ่งผู้ที่บวชไม่ต้องชำระค่าใช้จ่ายใด ๆ รูปแบบนี้เป็น การดึงบุคลากรเพื่อที่จะได้เข้าสู่พระพุทธศาสนาและมีการเรียนรู้กิจวัตรประจำวัน ได้รู้ว่าการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การเป็นพระสงฆ์เป็นอย่างไร และที่สำคัญบุคลากรพวกนี้ก็จะได้รับและศรัทธาในตัวตนของพระสงฆ์ ให้รู้ว่าการเป็นพระสงฆ์มันยากอย่างไร และเจ้าคณะจังหวัดต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อที่ผู้ที่บวชจะได้รู้ซึ่งในการปฏิบัติตนในการเป็นพระสงฆ์และควรทำกิจวัตรประจำวันอย่างไร รูปแบบกิจกรรมของการบวชเรียนจึงเป็นแนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงในพระพุทธศาสนา”^{๒๔}

ส่วนงานด้านการปกครอง “ได้มีการอบรมจริยธรรมศีลธรรมในโรงเรียนและมีการที่สอนธรรมศึกษาให้กับนักเรียนเพื่อที่จะได้ซึมซับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตั้งแต่ยังเล็กโดยการที่นำพระสงฆ์ในอำเภอเมืองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการที่จะให้ความรู้ในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมด้วยการสอดแทรกไปในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางคณะสงฆ์ร่วมกันกับโรงเรียน ทางโรงเรียนก็จะมีพระเข้าไปสอนในโรงเรียนเรียกว่าครูพระสอนศีลธรรมเพื่อที่จะได้ปลูกคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชนเด็กนักเรียนตั้งแต่ยังเล็ก อันนี้ก็คือกรอบงานของคณะสงฆ์ในจังหวัดลำพูนอำเภอเมืองลำพูน”^{๒๕}

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายประยูร เรือนปสี, อนุศาสนาจารย์เรือนจำจังหวัดลำพูน, วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระเทพรัตนนายก, เจ้าคณะจังหวัดลำพูน, วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูจิรวัดมนโสภณ, เจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดลำพูน ควรดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๒ ปลุกฝังความเข้าใจ เป็นแผนยุทธศาสตร์ เกี่ยวกับการปลุกฝังความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้แก่สังคมโดยมีรายละเอียดของแนวทางคือ

๑) ในส่วนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในด้านอื่น ๆ ได้มีการจัดอบรมปฏิบัติธรรมแก่นักเรียน นักศึกษาเยาวชนและประชาชนทั่วไป มีการออกกฐินบัตรให้ คือผู้เข้าอบรมจะได้ธรรมะ ได้อบรม และได้กฐินบัตรสิทธิบัตรในการเอาไปใช้ประโยชน์ และสำนักงานพระพุทธศาสนาได้มองการส่งเสริม และสนับสนุนด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ จึงมีการสนับสนุนให้มีวัด เป็นแหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งการศึกษาตามหลักการทางศาสนา

๒) ส่วนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศาสนทายาทจังหวัดลำพูนนั้น วงการคณะสงฆ์ได้มีการจัดทำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน โดยสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดลำพูน มีศูนย์เผยแผ่ทางพระพุทธศาสนาจังหวัด มีพระเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัดคือ พระธรรมพุด พระนักเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนา พระนักเทศน์ พระปริยัติินเทศ ในการขับเคลื่อนงาน เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นลำดับไปโดยมีโครงการต่าง ๆ เข้ามาส่งเสริม เข้ามาตอบรับ เข้ามาเกี่ยวข้อง อย่างเช่น

๒.๑) โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๒.๒) กิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ที่มีอยู่ ๖๐ หน่วย

๓) มีระบบการจัดเก็บเอกสารของวัดที่ชัดเจน คือมีการบันทึกทั้งเอกสาร ทั้งร่องรอยคลัง รูปแบบ รูปภาพต่าง ๆ ที่จะจัดระบบต่าง ๆ รายงานอย่างเป็นระบบขั้นตอนผ่านทาง

๔) ได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาการที่จะส่งเสริมให้คนเข้ามาบวชเรียน แล้วจัดอบรมปฏิบัติ ธรรมหรือว่าเรื่องของการจัดการศึกษาให้กับศาสนทายาท โดยผนวกเรื่องของการศึกษาสงฆ์ทางเลือก แผนกธรรมแผนกบาลี แผนกสามัญศึกษาได้จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการศึกษา ภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และได้ขยายไปถึงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วต่อเนื่องด้วยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ได้ผลักดันให้พระสงฆ์ต้องมีการเสริมให้ได้ความรู้ใหม่ ๆ ที่จะเข้ามาบริหารจัดการบริหารวัดบริหาร กิจกรรมพระพุทธศาสนาในพื้นที่ในชุมชนของตนเอง ทั้งนี้ เพื่อสร้างความมั่นคงในเรื่องของศาสน ทายาท

๕) ส่งเสริมให้พระสงฆ์ถือพร้อมใน ๓ ด้าน คือปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ เพื่อให้เกิดความ มั่นคงของพระพุทธศาสนา

๓.๓ การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๓ ด้านเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลก

ปัญหาด้านการเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลกที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญถึงปัญหาด้านการเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลกที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา พบว่า การดำเนินการจัดตั้งพุทธมณฑลของจังหวัดลำพูน ยังคงต้องดำเนินการผลักดัน มีการขับเคลื่อนกันไป และยังพบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในงานเผยแผ่ทั้งในและต่างประเทศ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญได้กล่าวว่า

“จากการที่โลกปัจจุบันขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีทางการสื่อสาร แต่การเผยแผ่งานของคณะสงฆ์ยังไม่ได้ก้าวล้ำให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และขาดบุคลากรที่จะดำเนินงานการเผยแผ่ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งในต่างประเทศนั้นจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีพื้นฐานทางด้านภาษาต่างประเทศ รวมถึงขาดบุคลากรที่จะใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่ รวมถึงการจัดตั้งพุทธมณฑลที่เป็นไปอย่างเชื่องช้า แม้ว่าจะมีการผลักดัน มีการขับเคลื่อนในเรื่องของการจัดสร้างพุทธมณฑลในโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้พุทธมณฑลเป็นศูนย์กลางของการกิจกรรมต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนา”^{๒๖}

สรุปได้ว่า ปัญหาด้านการเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลกที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา คือ การขาดบุคลากรที่จะทำหน้าที่เผยแผ่ทั้งในและต่างประเทศซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางภาษาต่างประเทศและการขับเคลื่อนการจัดตั้งพุทธมณฑลยังอยู่ระหว่างดำเนินการ

แนวทางการเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลกเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญถึงการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ เพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลก พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ ภายหลังจากการรับเลือกให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลก ในส่วนของจังหวัดลำพูน ก็จะผลักดันขับเคลื่อนในเรื่องของการจัดสร้างพุทธมณฑล เป็นศูนย์กลางของการกิจกรรมต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า

“ในเรื่องของศูนย์กลางพระศาสนาโลก ถือว่าประเทศไทยนี้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลกตามที่ได้รับการโหวตจากคณะพุทธศาสนิกชนทั่วโลก โดยมีการนำของพระพุทธศาสนิกชนทั่วโลกที่ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางพระศาสนาตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ เป็นต้น และมี

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระศรีธรรมโสภณ, เจ้าคณะอำเภอเวียงหนองล่อง, วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๐.

พุทธมณฑลส่วนกลางเป็นศูนย์กลางทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และมีการขยายไปทุกจังหวัด ในส่วนของจังหวัดลำพูน ก็จะผลักดันขับเคลื่อนในเรื่องของการจัดสร้างพุทธมณฑลในโอกาสต่อไป เนื่องจากว่าพุทธมณฑลนี้เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนา เพื่อที่จะให้ชาวพุทธมีเวที มีศูนย์กลางในการขับเคลื่อนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือกิจกรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นส่วนรวมหรือเป็นภาพรวมของจังหวัดจัดที่พุทธมณฑลเป็นหลัก ซึ่งตอนนี้คณะสงฆ์หลาย ๆ จังหวัดก็ได้ขับเคลื่อนพร้อมกับทางราชการในการจัดตั้งอย่างเช่น จังหวัดเชียงใหม่ก็ได้จัดตั้งที่อำเภอฝางสะเทิดเป็นพุทธมณฑลตรงข้ามกับศูนย์ห้วยฮ่อมไคร้พระราชดำริเชียงรายก็ได้จัดตั้งแล้วที่วัดต้นงิ้ว อำเภอแม่ลาว ใกล้เคียง ๆ กับวัดร่องขุน และสำหรับจังหวัดลำพูนนั้น ถือว่าเป็นดินแดนแห่งชาวพุทธแท้ ๆ เพราะว่ามีพระพุทธศาสนาที่มั่นคงมา ๑,๐๐๐ กว่าปี ดังนั้น ต้องมีการพิจารณาหลาย ๆ ภาคส่วนถึงการที่จะจัดตั้งพุทธมณฑลเพื่อเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาของจังหวัดลำพูน และจังหวัดลำพูน ก็จะได้พัฒนาศักยภาพที่เป็นส่วนกลางนี้ให้ทัดเทียมกับจังหวัดต่าง ๆ และถือว่าเป็นหนึ่งเดียวในที่จะขับเคลื่อนในการดำเนินการต่อไป^{๒๗}

ในส่วนของสำนักงานพระพุทธศาสนา ได้มีแนวทางการปฏิบัติ “ในเรื่องการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ประเทศเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาโลก คือ ๑) มีการสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนาเพื่อที่จะได้เผยแผ่และปฏิบัติศาสนกิจในทางโลก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ๒) มีการจัดทำเว็บไซต์เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทางด้านของการศึกษาของจังหวัด ๓) มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติในทางด้านศาสนา ๔) จัดตั้งศูนย์ศึกษาทางศาสนาขึ้นภายในจังหวัด”^{๒๘}

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ เพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลกนั้น ในส่วนของจังหวัดลำพูน จะผลักดันขับเคลื่อนในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- ๑) การจัดสร้างพุทธมณฑล เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนา
- ๒) ในส่วนของสำนักงานพระพุทธศาสนาจะเร่งสร้างสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนาเพื่อที่จะได้เผยแผ่และปฏิบัติศาสนกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- ๓) จะจัดทำเว็บไซต์เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทางด้านของการศึกษาของจังหวัด
- ๔) จะจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติในทางด้านศาสนา และจัดตั้งศูนย์ศึกษาทางศาสนาขึ้นภายในจังหวัด

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระศรีธรรมโสภณ, เจ้าคณะอำเภอเวียงหนองล่อง, วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๐.

๓.๔ การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านพัฒนาองค์กรที่โดดเด่น

ปัญหาการพัฒนาองค์กรสู่องค์กรที่โดดเด่นที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญถึงปัญหาการพัฒนาองค์กรสู่องค์กรที่โดดเด่นที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน มีบุคลากรในการทำงานน้อย และด้วยการพัฒนาการของเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้และไม่สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาระบบการปฏิบัติงานได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า

“เนื่องจากจำนวนบุคลากรในสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนมีจำนวนน้อย จึงทำให้การจัดการงานต่าง ๆ อาจจะไม่สมบูรณ์เท่ากับองค์กรใหญ่ ๆ ที่มีบุคลากรทำหน้าที่ได้อย่างรอบด้าน และด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยจึงส่งผลให้บุคลากรบางคนไม่สามารถนำเทคโนโลยีนั้นมาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ”^{๒๙} อย่างไรก็ตาม “การพัฒนาองค์กรสู่องค์กรที่โดดเด่นได้นั้น คณะสงฆ์ต้องให้ความร่วมมือในการพัฒนาด้วย แต่ปัจจุบันพบปัญหาที่เกิดจากพระสงฆ์เองจำนวนมาก รวมถึงได้การปกครอง คือ จะเห็นได้ว่าการปกครองนี้สำนักงานพระพุทธศาสนารับแต่เรื่องที่มาจากส่วนกลางอย่างเดียว เช่น มติคำสั่งระเบียบคำสั่งมาจากส่วนกลางทั้งหมด ที่นี้ในส่วนจังหวัดลำพูน เท่าที่มองคือก็ได้มีการสร้างกฎเกณฑ์เงื่อนไขการปกครองให้กับคณะสงฆ์จังหวัด ไม่มีที่ไหนทำเลยสังเกตดู เขาจะใช้ตามระเบียบนั้นแต่ถ้าอยากให้เกิดการปกครองคณะสงฆ์ให้มีความเข้มแข็งให้มากขึ้น คณะสงฆ์ภายในจังหวัดเองต้องกำหนดกรอบถือปฏิบัติร่วมกันในจังหวัด ยกตัวอย่างเช่น ถ้าสมมุติว่าถ้ามีพระที่ยังพรรษาไม่ครบ ๕ พรรษาตามหลักพระธรรมวินัยคือไปไหนไม่ได้อยู่แล้ว แต่อาจจะมีข้อยกเว้นตรงที่ว่าต้องมีความรู้ความสามารถฉลาดในธรรมวินัยก็สามารถไปได้ แต่ก่อนจะถึงขั้นนี้ได้ก็ต้องมีการศึกษาเล่าเรียนพอสมควร ที่นี้พอเป็นอย่างนี้เสร็จแล้วเราจะสังเกตได้ว่าในจังหวัดจะมีพระออกไปบางที่บวชแค่ปีเดียว ๒ ปีหนีจากพระอุปัชฌาย์หนีจากวัดไปเลย ไม่ได้สนใจซึ่งตรงนี้ เมื่อไม่มีระเบียบการปกครองแบบนี้จริง ๆ ระเบียบการปกครองส่วนกลางมี แต่ว่าความเข้มข้นในการปฏิบัติไม่มี ถ้าเกิดเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลเจ้าอาวาสถือว่าเป็นหลักในการรักษากฎอย่างเข้มข้น ปัญหาต่าง ๆ ก็จะไม่เกิด ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาการที่ว่ไปทำผิดวินัยในถิ่นอื่น ๆ การที่ว่ไปบุกรุกที่สาธารณะเพื่อตั้งวัดโดยจุดประสงค์ที่อยากจะไปเป็นเจ้าของวัดนี้คือทำให้เกิดการละเลยตรงนี้ถ้าเกิดเราสร้างระเบียบวินัยขึ้นมา เช่น ถ้าสมมุติว่าพระที่จะไปออกจากวัดไปต้องยื่นหนังสือจากเจ้าอาวาสเจ้าอาวาสต้องอนุญาตก่อนอย่างเป็นทางการลายลักษณ์อักษรแล้วจะไปไหน

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

จังหวัดไหนก็ต้องไปรายงานตัวที่ในท้องถิ่นนั้น ๆ แล้วก็จะมีการรายงานผลให้กลับส่วนกลางรับรู้อย่างชัดเจน”^{๓๐}

สรุปได้ว่า ปัญหาการพัฒนาองค์กรสู่องค์กรที่โดดเด่นที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนาคือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนมีจำนวนของบุคลากรน้อยและยังขาดความรู้การใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี ขณะเดียวกันในส่วนของคณะสงฆ์ ยังพบปัญหาของการกระทำผิดพระวินัยของสงฆ์

แนวทางการพัฒนาองค์กรสู่องค์กรที่โดดเด่นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญถึงการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ในสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้ปฏิบัติงานด้วยความเข้มแข็งและสามารถขับเคลื่อนงานที่จะสนองงานคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า

“ในส่วนของการข้าราชการในหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ถือว่าเป็นจังหวัดที่ไม่ใหญ่ มีข้าราชการไม่มาก คือมีแค่ ๘ คน ซึ่งอัตรากำลังนี้เอาถูกตีกรอบโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ในเรื่องขององค์กรที่มีขนาดเล็ก แต่ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้มอบหมายให้ข้าราชการแต่ละคนได้ปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งในแต่ละฝ่ายก็มีความเข้มแข็งและสามารถขับเคลื่อนงานที่จะสนองงานคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแบ่งฝ่ายเป็นกลุ่ม กลุ่มอำนวยการและกิจการคณะสงฆ์และก็จะมีการที่ต้องรับผิดชอบในเรื่องงานเกี่ยวข้องกับการบัญชีการเงินที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน จะสนับสนุนเจ้าคณะพระสังฆาธิการผ่านระบบแบบตรวจสอบได้ เพราะว่าเงินทุกอย่างสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน จะผ่านสำนักงานเราก็จะมีการลงระบบ GFMS ซึ่งเป็นระบบการบริหารงานการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ และเราจะทำตามขั้นตอนของกระทรวงการคลังก็จะกระจายงบประมาณไปในส่วนของผู้มีสิทธิ์ เช่น เงินนิตยภัต ก็จะกระจายไปประจำเดือนหรือว่าถ้ามีการเหลือจ่าย สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็จะคืนงบเข้ามาในระบบ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้”^{๓๑}

ในด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับข้าราชการสำนักพุทธ “ซึ่งบุคลากรในสำนักพุทธถือว่าเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการที่จะช่วยที่ให้การเสริมสร้างความมั่นคง คือ มีการปรับปรุงโครงสร้าง

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายภฏ ภูประเสริฐ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ, วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ระบบการทำงานให้มีความคล่องตัวรวดเร็วทุกขั้นตอนและใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และสามารถใช้เครื่องมืออย่างเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพและสนองงานคณะสงฆ์ได้มีประสิทธิภาพอีกด้วย ทั้งนี้ ไม่เพียงเฉพาะต้องพัฒนาบุคลากรในสำนักงานพระพุทธศาสนาเท่านั้น ยังต้องพัฒนาพระสงฆ์ให้มีคุณภาพด้วย กล่าวคือ สำนักพุทธพระศาสนา ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาเพื่อที่จะได้นำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและมีการอบรมบุคลากรพระสงฆ์ให้รู้จักในเรื่องของเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อที่พระสงฆ์นั้นจะได้นำมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนหรือประชาชนทั่วไปให้เข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น และจะต้องส่งเสริมในด้านการที่จะทำให้ศาสนบุคคลมีคุณภาพมันก็จะนำไปสู่การเผยแผ่ที่มีคุณภาพ เพราะฉะนั้น ศาสนบุคคลที่มีคุณภาพก็ต้องมาจากการเผยแผ่ที่มีคุณภาพความมั่นคงก็จะสูง”^{๓๒}

อย่างไรก็ตาม “สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้ทำภารกิจนี้เป็นอย่างดีเอาใจใส่สนองงานของคณะสงฆ์ส่งเสริมกิจกรรมกิจการทางศาสนาอย่างเป็นระบบเหมาะสมกับบริบทจังหวัดลำพูน มีการประสานงานส่งเสริมเอาใจใส่ด้านการศึกษเป็นอย่างดีทั้งโรงเรียนปริยัติธรรมมหาวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ตลอดจนหรือสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนและสำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนได้ร่วมกับคณะสงฆ์จังหวัดลำพูนในการส่งพระเข้าไปสอนคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาและเป็นที่ประจักษ์เพราะจังหวัดลำพูนนั้น ได้ทำกิจกรรมที่สนองนโยบายด้านการเผยแผ่และเป็นศูนย์กลางของแหล่งเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนามีการดูแลเอาใจใส่สนับสนุนพระภิกษุสงฆ์สามเณรตามสมควร แต่สิ่งที่ยังต้องพัฒนาเพื่อให้องค์กรสำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนโดดเด่นขึ้นคือ สำนักงานพุทธศาสนาต้องมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับข้าราชการสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติอย่างเป็นมืออาชีพพนักงานเจ้าหน้าที่ในสำนักงานพุทธศาสนาต้องมีความรู้ความสามารถด้านกิจการพุทธศาสนาเป็นอย่างดี”^{๓๓}

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่นนั้น ควรดำเนินการตามแนวทางดังนี้

- ๑) การปรับปรุงโครงสร้างระบบการทำงานให้มีความคล่องตัวรวดเร็วทุกขั้นตอนและใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน
- ๒) มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และสามารถใช้เครื่องมืออย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและสนองงานคณะสงฆ์ได้มีประสิทธิภาพ

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มั่นตรอง, ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต ๑, วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายครุฑ ชูสาร, ประชาชนในจังหวัดลำพูน, วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

๓) มีการอบรมบุคลากรพระสงฆ์ให้รู้จักในเรื่องของเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อที่พระสงฆ์นั้นจะได้นำมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนหรือประชาชนทั่วไปให้เข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น

๓.๕ การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์

ปัญหาการส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญถึงปัญหาการส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ ขาดความเข้มแข็งในเชิงระบบของเครือข่ายและปัญหาความประพฤติดุศีลของพระสงฆ์ ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่คณะสงฆ์ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า

“ลักษณะการดำเนินงานของคณะสงฆ์ที่ผ่านมา มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับทุกภาคส่วนไม่สม่ำเสมอและไม่เป็นระบบระเบียบแบบแผน จะมีการระดมทุนการช่วยเหลือเมื่อมีเหตุจำเป็นเป็นครั้งคราว ทำให้การเข้าช่วยเหลือผู้ประสบภัยไม่ทันต่อความต้องการ และวัดทุกวัดยังไม่ได้จัดตั้งเป็นศูนย์สงเคราะห์อย่างเป็นทางการจึงยังขาดการประชาสัมพันธ์ในการรวบรวมปัจจัยต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า”^{๓๔} และในด้านกฎหมายได้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ คือ “ทุกวันนี้ที่พระสงฆ์มีปัญหาอยู่หลายปัญหา อย่างที่ทราบตามสื่อทั้งหลาย ตรงนี้มันจะเป็นการสร้างให้วงการคณะสงฆ์เสื่อมลงและจะทำให้พระพุทธศาสนาไม่มั่นคง รวมถึงทำให้ประชาชนขาดความศรัทธาเมื่อวัดขอความร่วมมือก็จะไม่ได้รับความร่วมมือหรือสนองต่อความต้องการของพระสงฆ์”^{๓๕}

สรุปได้ว่า ปัญหาการส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา คือ การขาดความเชื่อมโยงของเครือข่ายระหว่างวัดต่อกัน วัดกับประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ การแก้ไขปัญหาจะเป็นไปในรูปแบบแก้ไขเฉพาะในแต่ละครั้ง จึงทำให้การช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนไม่ทันต่อความต้องการ ขณะเดียวกัน ความประพฤติดุศีลที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์จะทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาไม่อยากบริจาคปัจจัยให้ความร่วมมือกับพระสงฆ์

แนวทางการส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญถึงการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายภฏ ภูประเสริฐ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ รัตนเลิศ, วัฒนธรรมจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ องค์กรสงฆ์ก็จะต้องมีบทบาทในการตั้งเครือข่ายของศูนย์สงเคราะห์ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวไว้ว่า

“ด้านการสงเคราะห์นั้น ในอดีต ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าพระภิกษุ หรือสถาบันสงฆ์จะเป็นผู้มีบทบาทในสังคม แต่ในปัจจุบันบทบาทด้านการสงเคราะห์จะด้อยลงไป ดังนั้น วิธีการที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็งและเป็นผู้นำจริง ๆ ในเรื่องของการสงเคราะห์ประชาชนให้เกิดความมั่นคงในพระพุทธศาสนานั้น องค์กรสงฆ์ก็ต้องมีบทบาทในการตั้งเครือข่ายขึ้นมา วัดทุกวัดควรจะมีเครือข่ายตำบลทุกตำบลหรืออำเภอหรือระดับจังหวัด ต้องมีเครือข่ายคือตรงนี้จะต้องเป็นศูนย์สงเคราะห์ ดังนั้น ถ้าเกิดมีศูนย์สงเคราะห์ สำนักงานพุทธศาสนาจะสามารถบริหารจัดการรับการสงเคราะห์ได้ทุกรูปแบบทุกวัน และก็จะมามีการบริหารจัดการ ถ้าเกิดมีชาวพุทธประสบเหตุ เช่น ไฟไหม้ ในวัดก็สามารถส่งสิ่งของได้ การสงเคราะห์นี้สามารถเป็นได้ทั้งรูปแบบของสิ่งของและรูปแบบของทรัพย์ ดังนั้น เบื้องต้นต้องตั้งเป็นศูนย์กลางให้ได้ ถ้าขยับตรงนี้ได้ก็จะเป็นแกนนำในการสงเคราะห์ และหากว่าวัดดังกล่าวนี้ เป็นต้นแบบ และมีทุกจังหวัดทั่วประเทศและมีรูปแบบเดียวกัน ตรงนี้ส่วนราชการก็ต้องมาขอความช่วยเหลือ แต่ต้องมีรูปแบบให้ชัดเจนการบริหารที่ชัดเจนและมีเครือข่ายที่ชัดเจนด้วย”^{๓๖}

ในส่วนการสงเคราะห์พระสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนนั้น “เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องของตั้งเป็นคณะกรรมการความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา โดยมีศูนย์ร้องเรียนหรือว่าศูนย์ร้องทุกข์เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ในสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็จะรับแจ้งเกี่ยวข้องกับงานที่ไม่ดีไม่งามของพระพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นด้านบุคคล ไม่ว่าจะเป็นด้านวัดวาอาราม กิติเราก็ก็นำไปขับเคลื่อนแก้ไขโดยการจัดตั้งเป็นระบบรูปแบบของคณะกรรมการ มีเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส เป็นต้น มาร่วมในการขับเคลื่อนแก้ไขเรียกว่าศูนย์พระวินยธิการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็จะเข้าไปทางสงฆ์ก็ต้องแก้ปัญหาด้วยตนเอง แต่ทางสำนักงานพระพุทธศาสนาฝ่ายเลขาในการที่จะช่วยสนับสนุนด้านของระเบียบด้านกฎหมายด้านอะไรต่าง ๆ ที่ให้ถูกต้องในการให้ความเห็นแปลว่าในการวินิจฉัยอะไรต่าง ๆ นั้นอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการคณะสงฆ์อันนี้ก็จะเป็นศูนย์พระวินยธิการหรือว่าศูนย์แก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนทางพระพุทธศาสนาและในด้านของการปกครอง สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็มีการสนับสนุนส่งเสริมให้สถานะเจ้าคณะผู้ปกครองได้รับสวัสดิการโดยในเรื่องของเงินนิตยภัต สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็จะมีการประสานในส่วนกลางที่จะจัดสรรเงินอุดหนุนให้กับเจ้าคณะปกครองตามลำดับชั้นตั้งแต่เจ้าคณะจังหวัดลงไปถึงเจ้าอาวาส”^{๓๗}

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายภู ภูประเสริฐ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

อย่างไรก็ตาม ในด้านกฎหมายได้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ คือ “ทุกวันนี้ที่พระสงฆ์มีปัญหาอยู่หลายปัญหา อย่างที่ทราบตามสื่อทั้งหลาย ตรงนี้มันจะเป็นการสร้างให้วงการคณะสงฆ์เสื่อมลง หากช่วยกันดูแลสิ่งแรกคือให้พิจารณาเนื้อเรื่องของการกฎหมายที่จะเอามาใช้กับพระสงฆ์ใช้กฎหมายเดียวกับชาวบ้าน ซึ่งส่วนตัวไม่เห็นด้วย สงฆ์ต้องใช้กฎหมายของสงฆ์ ไม่ใช่เอามาใช้กฎหมายร่วมกับชาวบ้าน ต้องแยกไม่เช่นนั้นจะเดือดร้อน ยกตัวอย่างง่าย ๆ เจ้าอาวาสวัดนี้มรณภาพ ชาวบ้านไม่ให้เผาเพราะจะเก็บสรีระร่างไว้บูชา และสร้างบำรุงพระพุทธศาสนาต่อไป แต่ปรากฏว่าญาติของพระสงฆ์ที่มรณภาพจะเผาเพื่อที่จะได้ทำบุญที่นี้ก็มีมีการไปฟ้องศาล ศาลก็เรียกเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันเป็นจำเลยที่ ๑ กรรมการวัดเป็นจำเลยที่ ๒๓๔ ในความคิดส่วนตัวคิดว่ากฎหมายแบบนี้ไม่น่าเอามาใช้เอามาใช้กับสงฆ์สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้ มันสร้างความแตกแยกและทำให้คณะพระสงฆ์ได้รับผลกระทบทางจิตใจ กฎหมายที่จะเอามาใช้กับพระสงฆ์ ณ ตอนนี้นอกจากที่จะเอามาใช้ปะปนกันแล้วยังถือว่าคณะสงฆ์นั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของทางราชการซึ่งอันนี้ยิ่งไปกันใหญ่ เพราะว่าวิธีของคนทั่วไปของฆราวาสกับวิธีของพระสงฆ์นั้นไม่เหมือนกัน มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง นี่คือจุดที่สำคัญที่สุดที่ยกตัวอย่าง ลองไปดูที่อิสลาม อิสลามเขาไม่ใช้กฎหมายแบบเรา เขาใช้กฎหมายของเขาโดยที่ไม่เกี่ยวข้องกฏหมายของเราเลยเพราะฉะนั้นที่ผ่านมาเราจะไม่เห็นภาพว่าทางโต๊ะอิหม่ามมีความประพฤติดีเสื่อมเสียเพราะว่ากฎหมายของเรานั้นเอาไปจับของเขาไม่ได้กฎหมายของเขามีความแน่นแฟ้น กว่าของเรามาก เพราะฉะนั้นอันแรกสุดนี้ก็ต้องแก้กฎหมาย อันดับที่ ๒ คือพระสงฆ์ต้องใช้กฎหมายของพระสงฆ์ซึ่งกฎหมายของพระสงฆ์นี้ก็มีอยู่แล้วที่ขึ้นกับมหาเถรสมาคมแต่ก็ไม่พอต้องใช้กฎหมายสำหรับพระสงฆ์โดยเฉพาะเพราะในเมืองไทยเป็นเมืองของพระพุทธศาสนา ส่วนตัวไม่อยากเห็นกฎหมายของบ้านเมืองไปทำร้ายพระสงฆ์โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์”^{๓๘}

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ คือ

๑) องค์การสงฆ์จะต้องมีบทบาทในการตั้งเครือข่ายของศูนย์สงเคราะห์ และวัดทุกวัดควรจะมีเครือข่ายระดับตำบล ทุกตำบล รวมถึงระดับอำเภอและระดับจังหวัด ซึ่งศูนย์สงเคราะห์จะทำหน้าที่ในการรวบรวมสิ่งของหรือปัจจัยต่าง ๆ เพื่อใช้ช่วยเหลือผู้ประสบภัย

๒) ส่วนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนนั้น จะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องของตั้งเป็นคณะกรรมการช่วยสนับสนุนด้านของระเบียบด้านกฎหมายด้านอะไรต่าง ๆ ที่ให้ถูกต้อง เพราะด้านกฎหมายได้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สำหรับกฎหมายที่ให้พระสงฆ์ใช้แบบเดียวกับประชาชนนั้น ควรต้องแก้ไข เพราะพระสงฆ์เองควรใช้กฎหมายของพระสงฆ์ซึ่งกฎหมายของพระสงฆ์ก็มีอยู่แล้ว

^{๓๘} สัมภาษณ์ นายไพฑูรย์ รัตนเลิศบ, วัฒนธรรมจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

๓.๖ การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๖ ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการ

ปัญหาการเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญถึงปัญหาการเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ วัดต่าง ๆ ยังไม่ได้ตระหนักถึงการขึ้นทะเบียนหรือการจัดเก็บข้อมูลของศาสนสมบัติดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า

“สำหรับในเรื่องสาธารณสมบัติมีความจำเป็นในภาวะปัจจุบัน และมีความเร่งด่วนในการที่จะต้องมาปรึกษาหารือกันในเรื่องของศาสนสมบัติต่าง ๆ ของวัดวาอาราม เพราะว่ารูปแบบที่มหาเถรสมาคมได้กำหนดในเรื่องของการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของวัดวาอาราม บางครั้งการบังคับใช้ระเบียบกฎหมายหรือว่ากฎของมหาเถรสมาคมยังไม่เพียงพอ ทำให้วัดวาอารามต่าง ๆ ยังไม่ได้ตระหนักในเรื่องของการจัดเก็บข้อมูลในเรื่องของศาสนสมบัติของวัด”^{๓๙} อีกส่วนหนึ่งก็ในเรื่องของ “การส่งเสริมในการสาธารณูปการ สร้างวัด ศาสนา วิหาร โบสถ์ ศาลาทั้งหลาย มิ่งบประมาณเป็นประจำทุกปีเป็นการสนับสนุนทางงบประมาณให้กับทางวัดมีความมั่นคงในถาวรวัตถุ แต่ทั้งนี้ ด้วยว่าวัดมีจำนวนมาก งบประมาณก็เลยมีการกระจาย”^{๔๐}

สรุปได้ว่า ปัญหาการเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางพระพุทธศาสนา คือ การที่คณะสงฆ์ยังไม่ตระหนักถึงการเก็บรักษาศาสนสมบัติในรูปแบบของการขึ้นทะเบียน ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดการสูญหายและขาดการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์

แนวทางการเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๖ ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการ พบว่า มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้เข้าไปขับเคลื่อนช่วยเหลือในโครงการพัฒนาศักยภาพของไวยาวัจกร พัฒนาศักยภาพของเจ้าอาวาสในการที่จะให้ลงบัญชีในเรื่องการจัดระเบียบของรายรับรายจ่าย และขึ้นทะเบียนสาธารณะวัตถุของวัด ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้กล่าวว่า

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มั่นตรง, ศึกษาพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต ๑, วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

“สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ถือว่าเป็นองค์กรในการเข้าไปขับเคลื่อนช่วยเหลือซึ่งจะมีโครงการในการพัฒนาศักยภาพของไวยาวัจกร พัฒนาศักยภาพของเจ้าอาวาสในการที่จะให้ลงบัญชีในเรื่องการจัดระเบียบ ว่ารายได้ของวัดเป็นยังไง รายจ่ายเป็นของวัดเป็นยังไง เป็นการจัดทำบัญชีของวัดอย่างละเอียดเป็นรายวันรายเดือนในโอกาสต่อไป พร้อมกับมีการจัดทำบัญชีสาธารณะวัดของวัด ไม่ว่าจะเป็นพระพุทธรูปเป็นสิ่งสำคัญที่อยู่ในวัดและต้องมีการจัดทำอย่างเป็นระเบียบ หมายความว่าระบบของการจัดเก็บนี้มันต้องมีภาพมีข้อมูลที่ชัดเจน เช่น พระพุทธรูปจะต้องระบุว่าเป็นพระสมัยไหนเกิดขึ้นมาอย่างไรมีที่มาที่ไปยังมีประวัติความเป็นมาอย่างไรและมีรูปภาพประกอบ และต้องบอกว่าเก็บไว้ที่ไหน เก็บไว้ยังไงให้ชัดเจน เพื่อที่ว่าจะได้สรุปบอกได้ว่าเวลาถูกขโมยจะได้ติดตามได้ง่าย รูปแบบนี้คือศาสนสมบัติภายในวัด”^{๔๑}

ในขณะเดียวกัน สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด “ก็มีการรับผิดชอบในเรื่องของศาสนสมบัติกลาง และวัดร้างซึ่งสาธารณสมบัติหรือว่าวัดร้างของจังหวัดลำพูน มีจำนวนมากและหลายวัดด้วยกัน สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็มีการเข้าไปขึ้นทะเบียน มีการออกโฉนดที่ดินเพื่อที่จะรักษาเป็นศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนา เป็นศาสนสมบัติกลาง และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็จะส่งบุคลากรเข้าไปจัดสรรผลประโยชน์ เช่น การเก็บค่าเช่า ต้องเป็นหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ในการเก็บแล้วก็ส่งให้แก่ศาสนสมบัติกลางโดยมีคณะกรรมการพิจารณาмаดูแลในส่วนกลางอันนี้ ในแต่ละปี สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็จะเก็บเงินค่าเช่าสาธารณสมบัติหรือว่าวัดร้างนี้ส่งไปส่วนกลางปีหนึ่งประมาณ ๘ แสนกว่าบาท และบางส่วนในสาธารณสมบัติที่ถูกบุกรุกก็จะเข้าไปแก้ปัญหาในการฟ้องร้องศาลเพื่อยืนยันสิทธิ์ประโยชน์ของพุทธศาสนา ซึ่งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน จะเป็นผู้นั้นและปัจจุบันนี้ก็มีหลายคดีในศาลอยู่ที่เป็นวัดนั้น ๒-๔ วัด และส่วนของธลักษณ์ขึ้นทะเบียนเป็นราชพัสดุแล้วก็ออกหนังสือสำคัญราชพัสดุ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็ขอเอกสารสำคัญในการเพิกถอนแล้วก็เพื่อที่จะเอามาขึ้นเป็นศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนาต่อไปและคงจะให้เช่าแล้วเก็บค่าเช่าส่งทางส่วนกลางในโอกาสต่อไป”^{๔๒} ดังนั้น “ในด้านนโยบายและการเสริมสร้างศักยภาพระบบบริหารบริหารจัดการศาสนสมัตินั้น คือการส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนบริหารวัดเพื่อให้ดูเหมาะสมและเป็นสัดส่วนให้มีเสนาสนะมั่นคงสวยงามปรับภูมิทัศน์ให้เหมาะสมสวยงามอันก่อให้เกิดความศรัทธาอย่างมากศึกษาเหมาะสมเป็นที่ปฏิบัติของพระสงฆ์และชาวพุทธทั่วไป”^{๔๓} อย่างไรก็ตาม “ใน

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นายภฏ ภูประเสริฐ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

การสร้างถาวรวัตถุก็น่าจะเป็นไปตามความต้องการของวัดของศรัทธาในเมื่อเป็นความต้องการของวัดหรือว่าของศรัทธาก็น่าจะเป็นเรื่องของการสละของคนในชุมชนมากกว่าถ้าเมื่อไหร่เป็นงานนโยบายที่ลงมาจากหลวงความเข้มแข็งของการที่จะสนับสนุนในการสร้างวัดก็จะอ่อนลง เพราะฉะนั้นให้ศรัทธาประชาชนได้ร่วมกันบริจาคตามกำลังศรัทธาจะดีกว่า”^{๔๔}

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๖ ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้เข้าดำเนินการต่างๆ ดังนี้

๑) ขับเคลื่อนช่วยเหลือในโครงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของวัด ได้แก่ ไวยาวัจกร และเจ้าอาวาส ในการที่จะให้ลงบัญชีในเรื่องการจัดระเบียบของรายรับรายจ่าย และขึ้นทะเบียนสาธารณวัตถุของวัด

๒) การส่งเสริมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการสาธารณูปการ คือการสร้างวัด วิหาร โบสถ์ ศาลาทั้งหลาย และรับผิดชอบในเรื่องของศาสนสมบัติกลาง และวัดร้าง ก็มีการเข้าไปขึ้นทะเบียน มีการออกโฉนดที่ดิน เพื่อที่จะรักษาเป็นศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนา เป็นศาสนสมบัติกลาง โดยส่งบุคลากรเข้าไปจัดสรรผลประโยชน์ สำหรับศาสนสมบัติที่ถูกบุกรุกก็จะเข้าไปแก้ปัญหาในการฟ้องร้องศาลเพื่อการยืนยันสิทธิ์ประโยชน์ของพุทธศาสนา

จากการศึกษาการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ควรดำเนินการตามเนื้อหาที่ผู้วิจัยสรุปเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ สรุปการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน

แผนยุทธศาสตร์	สรุปการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา
แผนยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์	๑) ส่งเสริมการเรียนรู้ของแผนกธรรมแผนกบาลีและแผนกสามัญ ๒) จัดทำสื่ออุปกรณ์เกี่ยวกับความรู้ในพระพุทธศาสนาให้พอเพียง ๓) ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา ๔) จัดให้มีการศึกษาหลักธรรมในรูปแบบเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ หรือระบบสื่อสารเทคโนโลยี

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มั่นตรอง, ศึกษาพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต ๑, วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

แผนยุทธศาสตร์	สรุปการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา
	๕) สนับสนุนให้จัดเป็นศูนย์กลางของแหล่งเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ๖) สนับสนุนโครงการในการจัดการเรียนให้แก่พระสงฆ์และบุคคลทั่วไป ๗) ส่งเสริมให้พุทธบริษัททั้ง ๔ มีความรู้และมีคุณธรรมในการที่จะปกป้องตนและพระสงฆ์ ๘) พระภิกษุสงฆ์ สามเณรต้องพัฒนาปรับปรุงตนเอง
แผนยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านปลูกฝังความเข้าใจ	๑) การจัดอบรมปฏิบัติธรรมแก่นักเรียนนักศึกษาเยาวชนและประชาชนทั่วไป ๒) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศาสนทายาทจังหวัดลำพูน ๓) มีระบบการจัดเก็บเอกสารของวัดที่ชัดเจน ๔) ส่งเสริมให้คนเข้ามาบวชเรียน ๕) ส่งเสริมให้พระสงฆ์ถือพร้อมใน ๓ ด้าน คือ ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ
แผนยุทธศาสตร์ที่ ๓ ด้านเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลก	๑) การจัดสร้างพุทธมณฑล เป็นศูนย์กลางของการกิจกรรมต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนา ๒) เร่งสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนาเพื่อที่จะได้เผยแผ่และปฏิบัติศาสนกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ ๓) จะจัดทำเว็บไซต์เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทางด้านของการศึกษาของจังหวัด ๔) จะจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติในทางด้านศาสนา
แผนยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านพัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่น	๑) การปรับปรุงโครงสร้างระบบการทำงานให้มีความคล่องตัวรวดเร็วทุกขั้นตอนและใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ๒) มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และสามารถใช้เครื่องมืออย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

แผนยุทธศาสตร์	สรุปการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา
	๓) มีการอบรมบุคลากรพระสงฆ์ให้รู้จักในเรื่องของเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อที่พระสงฆ์นั้นจะได้นำมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
แผนยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์	๑) องค์กรสงฆ์จะต้องมีบทบาทในการตั้งเครือข่ายของศูนย์สงเคราะห์ ๒) ส่วนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน เข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องของตั้งเป็นคณะกรรมการช่วยสนับสนุนด้านของระเบียบด้านกฎหมาย
แผนยุทธศาสตร์ที่ ๖ ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการ	๑) ขับเคลื่อนช่วยเหลือในโครงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของวัด ๒) การส่งเสริมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการสาธารณูปการ